

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
ASCITE,
QUAM,
JUVANTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate MAGNIFICI RECTORIS,
DAVIDIS RUHNKENII,
HISTORIARUM ET ELOQUENTIÆ IN ACAD.
LUGD. BAT. PROFESSORIS ORDINARIJ,

NEC NON

*Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, &
Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,
Eruditorum Examini submittit

THOMAS MARTEN,
ANGLO BRITANNUS.

Ad diem XIII. Junii, MDCCLXVII. Horâ x. L. Q. S.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud THEODORUM HAAK, 1767.

Bd. with

xvWZ

260

C9678

1767

1944708

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,

Nec sitim pellit, nisi causam morbi

Fugerit venis, & aquosus albo

Corpore languor.

HOR. *Lib. II. Carm. II.*

V I R O

D O C T I S S I M O,

M E D I C O P E R I T I S S I M O,

E T

A M I C O I N T E G E R R I M O,

T H O M A S S M I T H,

H O C O P U S C O N S E C R A T U M E S T,

U T S P E C I M E N M I N I M U M,

A M I C I T I Æ M A X I M Æ

A U C T O R E

N E C

NEC NON

GULIELMO ROBERTSON,

VILLÆ RICHMONDIÆ

IN ANGLIA

CHIRURGO PERITISSIMO,

SUO IN MEDICINÆ RUDIMENTIS

PRÆCEPTORI FIDELISSIMO,

MONITORI LIBERRIMO ET AMICISSIMO,

QUI MORTUO PATRE OMNE PATERNUM

OFFICIUM ILLO TEMPORE, SUSCE-

PIT, PRÆSTITIT, ABSOLVIT; ET

CUJUS TOT TANTAQUE

BENEFICIA

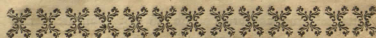
NULLUS DIES SIBI MEMORI EX ANIMO DELEBIT;

HUNC PRIMUM MEDICINÆ LABOREM JU-

VENILEM DEVOVET,

THOMAS MARTEN.

Pag. 1

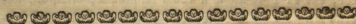

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ASCITE.

§. I. DE HYDROPE IN UNIVERSUM.

Hnter varios, quibus humanum corpus obno-
xium est, morbos, vix ulli sæpius aut gra-
vius homines afficiunt, quam qui generali
Hydropis nomine insigniuntur. De singulari
generis hujusce morbo quodam verba factu-
rus, hic in limine, ut quæ postmodum dicenda sunt cla-
riora evadant, quæ ad generalem hydropis doctrinam spe-
ctant, paucis præfari haud incommodum fore duxi.

„Hydrops igitur est collectio, præter naturam, aquarum
in quovis corporis cavo fluidorum.

In sano & naturali Corporis statu, in unumquodque cavum

A

certa

certa fluidorum aqueorum portio, ab exiguarum arteriarum extremis, per cavi latera sparsis, secernitur.

Fluidum hocce ita secretum rursus, pro certa ratione, ab extremis alterius generis vasorum absorbitur, quæ ideo instituta sunt, ut id recipiant & in circulantem fluidorum massam denuo transmittant.

His ita positis & agnitis, consentaneum est, præternaturalem aquæ collectionem in quovis corporis cavo fieri posse, siquando vel secretio aut effusio fluidorum augeatur, vel absorptio solita minuatur.

Hydopes ergo in universum, quatenus ex hisce casibus pendet, aut ab exhalatione præternaturali per arterias aucta, aut ex inhalatione a venis imminuta, oriantur, necesse est. Et ad percipiendam generalem hydropis naturam, in causas, quæ vel illam augeant, vel hanc minuant, inquirendum.

EFFUSIO AUCTA.

Et primum quidem auctæ effusionis causæ considerandæ obveniunt, quæ tres existimandæ sunt, quibus hæc aucta effusio debeat.

1. Pressura in extrema vasorum exhalantium aucta, orificiis exhalantium & fluidorum exhalandorum in conditione & statu naturali manentibus.
2. Exhalantium apertura aucta, fluidorum pressurâ & conditione iisdem manentibus.
3. Fluidorum tenuitas aucta; unde fluidum per apertu-

ram

ram exhalantem liberius effunditur, iisdem & in statu naturali manentibus pressura & apertura.

Ad primum harum causarum quod attinet, in Hydraulicis datum & concessum est, copiam fluidi, e tubo aperturæ datæ effusi, cæteris paribus, esse pro ratione pressuræ, quâ fluidum in orificium tubi agit. Quicquid igitur intus contenti fluidi, in arterias exhalantes, pressuram augeat, majorem ejus fluidi copiam in dato tempore profundi efficiet, idque pro ratione auctæ pressuræ.

In corpore autem humano, pressura fluidorum in arteriarum extrema causæ variæ censeri possunt.

Impetus magnarum arteriarum auctus; quo sanguis in vasa minora majore vi & velocitate impellitur, atque inde secretio augetur.

Hanc causam fluidorum aqueorum secretionem augere, manifesta indicia testantur; sudores nempe & ejusmodi secretiones, soliti effectus motus corporis aucti, qui eâ excitantur; & ubi nulla alia in corpore, nisi auctus arteriarum impetus, mutatio induci videtur.

Idemque in febribus apparet, ubi arteriarum impetus auctus, victâ tandem minorum vasculorum constrictione, liquidum & profusum per totam corporis superficiem sudorem effundit. Verissima etiam & quæ maxime invaluit, de tumore in phlegmone opinio hæc est; eum, scilicet, oriri, ex adaucta feri sanguinis effusione in cavitates, in quas arteriæ parvæ terminantur.

Similis etiam ratio reddi potest ejus tumoris, qui omnes alias inflammationum species comitatur; quarum in

A 2 qui-

quibusdam ipsi hi tumores, *οὐδὲναιμα*, *διδημα*, manifeste observati sunt. (a)

Secunda jam causa, quæ effusionem augere potest, consideranda obversatur.

Fines arteriarum exeunt in venas, in ductus excretorios & in canales exhalantes: ubicunque igitur per ductum excretorium meatus impeditur, arteriæ impetus in vas exhalans, validius quam in statu naturali aget; atque inde exhalantis liquoris effusio solito major consequetur. Et hoc etiam aliam hydropis causam suggerit, ex pressura, nempe, in extrema exhalantium aucta.

Hujus generis hydropes, qui perspirationem obstructam comitantur, haud forte tam aquosi liquoris, in sanguine retenti, copię imputandi sunt, quam majori pressuræ in extrema exhalantium membranæ cellularis; eo quod cutis ductus excretorii a frigore aliave quavis causa obstruuntur.

Omnium autem aliarum ea sæpissime causa, quæ pressuram in exhalantium extrema præcipue auget, venosi systematis affectibus debetur.

Quidquid sanguinis cumulum, præter naturam, in venis majoribus effecerit, sive sanguinis cursum per venas impediendo, sive alio quovis modo, pressuram in extrema arteriarum exhalantium necessario tandem augebit; & proinde ex aucta effusione hydropa parere poterit.

Atque adeo quodcunque sanguinis circuitum per venas

ma-

maiores impiedierit, quæ nempe per pulmones vel dextrum cordis latus transeunt, aut in Vena Cava, Jecore, Liene &c. sæpe hydropem inducet.

Et hujusmodi impedimenta aut a venarum obturatione aut angustatione oriuntur; altera a polypis vel alia quavis materia venarum cava implente aut occupante; altera a compressione externa, veluti a tumoribus schirrosis, steatomatibus, tumoribus cysticis, graviditate &c. Vena etiam ab aucta laterum crassitie, aut a tumoribus tunicarum angustari potest.

Quod autem obstructio venosi sanguinis recursum facta ad hydropa pariendum valeat, effusionem ab arteriis exhalantibus augendo, ex Cl. Loweri experimento solerti clare demonstrari videtur; qui, ingentis molossi canis thorace perforato, venam cavam ascendentem ligavit, & postea vultus consuit; Quo facto, animal statim elanguit & paucas post horas moritur. Refecto demum abdomine, tanta videbatur in eo contineri seri copia, quanta affuisset, si animal diu admodum ascite laborasset (b).

Inter multa hydropum exempla a causis supra dictis exorta, pauca tantum memorabimus. Cl. Monro a ventriculi & lienis schirrhis duos tradit casus memorabiles; (c) Cel. De Haen Ascitæ historiam ab omento in tumorem sebosum pon-

(b) LOWERI de corde cap. 2. pag. 123.

(c) Essay na the droply pag. 15. 16.

(a) MONRO an Essay on the droply pag. 125,

ponderis librarum triginta trium distento; (d) duo item steatomata ab uteri fundo exorta. (e) Tumores etiam hydropici inferiorum in sœminis pregnantibus extremorum, soliti plerumque graviditatis comites sunt, in ultimis præsertim mensibus. Hydrops quoque Pectoris & Abdominis à polypo in utroque cordis ventriculo exortus. (f) Bonetus (g) & Illustr. Morgagni etiam similes aliquot casus tradunt. (h) Singularis itidem hydropis casus, ab aucta crassitie & tumore in tunicis venarum, clinico cuidam ægroto accidit, in Nosocomio regio Edinburgensi 1765. (*)
Hic

(d) Ratio Medendi vol. 1. pag. 285.

(e) Monro an Essay on the dropsy pag. 17.

(f) Ephem. German. dec. 2. ann. 6. obs. 232.

(g) Sepulchret. Lib. III. §. 21.

(h) De sedibus & causis morborum. Epistol. 38.

(*) Margarita Page annorum triginta sex ingressa est ægra clinica Nosocomium Regium Edinburgi 3. Kalend. Decemb. MDCCCLXV.

Maxima tum Dyspnœa cum tussi crebra & sicca laborabat; nec, præ metu suffocationis, supina recumbere poterat, dormituriens subsultare solita; Genæ sufflatæ & labia sublivida erant; levissimo motu vertigo oboriebatur & spiritus deficiebat. In brachio lævo & tibia utraque ausus erat hydropicus, nulla autem fluctuatio in ventre erat, quæ percipi poterat, nec ausus conspicuus; alvo regulari, pulsû non ita crebro, nullo cibi appetitu, & mensibus suppressis. Quatuor ante menses febre intermitte affecta erat, quæ circiter hebdomadas decem durabat, eamque ad extremam debilitatem redigerat; quo tempore prolem mortuam enixa est, nec post lochia insecta sunt. Post hæc quatuordecim Respirationis Difficultas & pectoris dolor supervenit, quæ vesicatorio inter humeros applicato levata erant. Hæc symptomata mox sequebatur tibia læva tumor, & Dyspnœa iterum reversa; Dyspnœa autem, lævo brachio tumefcente, abiit, ut primum Nosocomium ingressa est, pæctura in lævo facta erat brachio, unde magna

Hic autem casus ex ingeniosi Loweri experimento belle illustratur; quo, ligatis venis jugularibus canis, caput omnesque supra ligaturam partes tumore hydropico affici videbantur. (i)

Atque istæ quidem causæ, sanguinis cursum obstruendo, in venis majoribus ejus accumulationem efficiunt.

Ab aliis vero causis, sanguinis meatibus in statu naturali manentibus, accumulationes accidunt; Quarum una imprimis est quæ accumulationem efficit, erecta nempe corporis positura.

Quoniam autem modo hæc causa pressuram in extrema exhalantium arteriarum augeat, a notis Hydrostaticorum legibus facile intelligi potest; & ab hac causa, in corpore humano, hydropes exoriri, crebra se produnt indicia, ex tumoribus intercutibus qui sæpe vespere occurrunt, in homi-

magna aqua effluxerat copia, eamque multum levaverat. Parum tum sibi erat affecta, & cutis satis frigida erat, sed tussis crebra & molestia vexabat; Pulsus postea accelerari perstitit, tumor augebatur admodum, seque per totum caput, faciem & collum diffudit; deglutitio & locutio perquam difficilis evasit. VII. Id. Decembris, pulsus ad 116 assurgebat, deglutitio & locutio liberior fuit, ex punctura in collo pridie facta, unde copiosa fuerat profusio; sed jam continuo sopore & dolore quodam capitis gravabatur. VIII. Id. Decembris, stupore & delirio vehementer aucto, de violento per dorsum dolore a priore usque nocte graviter conquesta est. Respiratio tum molestissima, pulsus admodum exilis & irregularis & deglutitio difficilissima. Symptomata augere pergebant, & Id. mortua est. Inter dissectandum, venarum tunica, lævæ nempe jugularis & subclaviæ, inventæ sunt multo crassiores factæ; & glandium vicinarum aliquot auctiores, eodem fere modo quo ligature in venas agere videbantur.

(i) De corde cap. 2. pag. 128.

minibus procere admodum stature, aut quorum vitæ munia maximam diei partem pedibus insistere cogunt, mane autem post nocturnum recubitus ex cubanti corporis positura abeunt.

Sanguinis accumulatio in venis, seu plethora venosa interdum a solitæ sanguinis evacuationis suppressione oriri videtur; traditur enim hydropis historia a mensium suppressione, (k) a suppressione itidem hæmorrhoidum (l).

Solitæ etiam serosæ evacuationis suppressio, eodem tendere potest, ut plethoram in systemate venoso pariat, & proinde hoc modo hydropem inducat. Quamvis hæc forte aqueam sanguinis portionem potius auxerit, quæ ab exhalantium extremis elabatur. Et hujusmodi hydropes magis aquearum sanguinis partium abundantia, quam venarum plethoræ attribuendi sunt.

Hactenus iis causis, quæ, fluidorum pressuram in exhalantium arteriarum extrema augendo, hydropem inducunt, observatis; alia effusionis auctæ causa, mensura nempe aperturæ exhalantis aucta, considerata prodit.

Singula in corpore humano vascula exhalantia, quantumvis parva, sicut vasculum quodvis aliud arteriosum, tunica musculari, contractili, aliquatenus instructa sunt; & rationi consentaneum videtur, istorum canalium parvo-

rum

(k) FORRESTUS Lib. 19. obs. 34.

(l) Ibid. obs. 39.

rum modum & capacitatem, resistentiam etiam quæ sit fluidis in eos impulsis, magna ex parte, hujus tunicæ muscularis viribus & contractilitati deberi.

His igitur profitis, facile statuere licet: quicquid fibrarum muscularium in parvis arteriis debilitatem aut atoniam inducit, id earum resistentiam, quæ fluidis sit circulantibus, minuere & efficere ut a solita pressura dilatantur. Qua sub conditione, extrema exhalantium faciliorem fluidis inclusis transitum præbent.

Hinc igitur, in omni relaxationis genere, ut in chlorosi, cachexia & paralyti, tumores aquosos aliquatenus saltem comitantes cernere est; quoniam pallor, cutis squallor, solidorum relaxatio & frigidi indolentes tumores, assidui sunt virium vitalium languoris comites; hydrops enim semper paralytin comitatur.

Ad tertium jam causarum genus auctæ effusionis accedimus, auctam scilicet aqueorum fluidorum, proportionem, copiam.

Augeri autem potest aqueorum fluidorum copia, aut insolita liquorum aqueorum mole, usu in corpus assumpta aut crassioribus, viscidioribus & constantioribus sanguinis partibus subductis, veluti rubris globulis & lympa simul, in hæmorrhagia; vel lympa simplicius per se, in evacuationibus serosis: aut demum aquosa sanguinis parte perperam retenta, ut in perspirationis & obstructæ urinæ secretionem.

Hydropum, qui a nimia tenuiorum liquorum usu oriuntur, exempla sunt plurima.

Monro casum ejusdam tradit, qui, in febre, ingentem aquæ hordeacæ copiam bibendo, anasarcam fere insanabilem sibi induxit. (m) Ingen: Willis fœminæ junioris, nutricis historiam enarrat, quæ immodico cerevisiæ tenuioris potu, nunc per se, nunc lacte mistæ, ascitem contraxit. (n) Similis etiam huic casus traditur. (o)

Et ad hæmorrhagias quod attinet, Riverius e vomitu sanguinis ascitem memorat. (p) Listerus e sputu sanguinis. (q) Forrestus nimia mensium diuturnitate. (r) Item sanguinis vomitu. (s) Alique alios ejusmodi effectus tradunt. Ex nimia venæsectione duos casus. (t) Ex crebris hæmorrhagiis & liberiore tenuiorum liquorum usu. (u) Schenkus crebro & diuturno e naribus sanguinis profluvio. (w) Celeb. Hofmannus e profluvio sanguinis post abortum tertio mense factum. (x)

Hydrops qui oritur ex lymphâ purius & simplicius evacuationibus serosis subducta, sæpius occurrere videtur, eo quod

quod morbus hicce toties Diarrhæis, Dysenteriiis & purgantium admodum acrium usui succedant.

Exempla hydropum, qui ex urinæ aut perspirationis suppressione sola oriuntur, sine alia causa, crebra admodum non sunt; sed ejusmodi, ut ab hisce causis oriri posse statuant. Ut ascites ab intermissione consueti poplitum sudoris. (y) Listerus hunc memorat a dysuria evenire. (z) Et a subita urinæ oppillatione. (a)

Huc usque eos hydropis casus, qui ab aucta effusione oriuntur, consideravimus, quatenus a naturalibus sit organis secretoriis, quæ fluida in varia corporis cava effundunt; Præter hanc autem creberrimam hydropis causam ab effusione, aliud etiam est causarum genus, huic auctæ effusioni referendum, sed quod a priori diversum existimari potest; quatenus non naturali secretionem efficiatur, at laceratione aut ruptura vasculorum tenuiora aquea corporis fluida transmittentium: qualis est ruptura parvarum arteriarum ex contusionibus, luxationibus &c. aut ipsorum absorbentium vasculorum, putâ lymphaticorum, ex nimia distensione &c.

Quibus ex causis hydropum exempla fati multa occurrunt, quorum quædam a variis subjiciantur (b).

Du.

(m) An Essay on the dropsy pag. 11.

(n) Pharmac. Ration. P. 2. cap. 3. § 2.

(o) Miscell. Curios. dec. 2. ann. 9. obs. 133.

(p) Observat. commun. 15. pag. 556.

(q) Exercit. Med.

(r) Lib. 19. obs. 35.

(s) Ibid. obs. 42.

(t) Miscell. Curios. a. n. c. dec. 2. ann. 2. obs. 169.

(u) Philosoph. Transact. N. 471.

(w) Observ. lib. 3. de Hydropie obs. 9.

(x) Tom. III. Cap. 14. de Hydropie observ. 3.

(y) Aët. Phys. & Med. Vol. 5. obs. 2.

(z) Exercit. Med. de Hydropie.

(a) Miscell. Curios. a. n. c. dec. 3. ann. 5. & 6. obs. 185.

(b) Turner Hydrocelem memorat ex contusione ab ephippis. vol.

Dubium forsā est, an huic generi accensendæ sint extraordinariæ illæ effusiones, præter naturam, quæ interdum a vesicularum aut saccorum rupturis in cava illabuntur.

In hydrope cystico, (e. g. ovarii) quamdiu cystis, in quam aqua colligitur, integra manet, tumoris hydropici incrementum (i. e.) aquæ in eum effusæ copia tarde & sensim admodum fit, ne per multos annos in molem aliquam magnam evadit; si tamen cystis hæcce frangatur, ejusque fluidum in abdominis cavum effundatur, tum aquæ copia, ex interna membranæ cystidem formantis superficie effusa maxime augetur; ea verisimiliter de causa, quod pressura fluidi, antea in cystide contenti nunc amovetur.

Pensitatis igitur variis causis, quæ aquæ effusionem in quodvis corporis cavum augendo, hydropem creare possunt, deinceps examinanda venit altera supra memorata generalior causa, vj5.

A B.

i. pag. 229. Monro ex lapsu — Essay on the dropsy pag. 125. Anasarcam serotam ex istu pridie accepto — ibid. pag. 125. Hydropem thoracis, ex plaga in pectore. ibid. pag. 18. Celeberr. Mead Abdominis hydropem, a plaga in dextro latere. Mon. Med. Cap. VIII. pag. Riverius pedis hydropem a luxatione Tali — Cent. III. obs. 71. Monro anasarcam universam ex Carpi luxatione in conatu ponderis tollendi. Essay on the dropsy pag. 12. Alii etiam duos hîc similes casus. Memoir. de l'Academ. des Sciences l'ann. 1704. & 1710.

ABSORPTIO IMMINUTA.

Quæ ab ipsorum absorbentium vasorum obstructione exoriri potest. Atque hæc nunc duorum generum esse ponuntur.

1°. Venarum extrema, ad sanguiferum systema pertinentium, quibus in iis corporis partibus, quæ venis lymphaticis valvularibus non instruuntur, fluida effusa absorbendi munus necessario assignantur.

2°. Venæ lymphaticæ valvulares, ad quas generalius officium istud proprie pertinet.

Quarum posteriorum obstructio duplex videtur; aut meatuum generaliorum, aut singularium lymphaticorum obstructio.

De hisce speciatim ordine dicendum.

Absorptio igitur imminuta accidere potest a venarum obstructione, in iis corporis partibus, quæ lymphaticis absorbentibus carent.

Idque nullibi humani corporis obtingit præterquam in cerebro, ubi huc usque vasa lymphatica absorbentia nunquam existere constitit; atque hæc verisimiliter præcipua est Hydrocephali causa.

Ad obstructionem lymphaticam quod attinet, aut in lymphaticis generalioribus aut in singularibus, maxima lymphæ pars a venis lymphaticis in ductum thoracicum transit & in venam subclavianam deferitur.

Si quavis de causa, liber lymphæ transitus per vascula

B 3

lym-

lymphatica majora impediatur, in lymphaticis minoribus stagnabit lymphæ, eaque distendens prohibebit quo minus sese depleant; unde absorptio in corporis cava cessabit, & exhalatione per arterias procedente, hydrops sequetur. Et in hujus rei exemplum, Scherbius lapillum in receptaculo chyli hydropem induxisse tradit (c).

Rariora sunt morbi hujus exempla a lymphaticis particularibus orientis, verum ab hac causa hydrops oriri una aut altera historia vel satis probat.

Solertissimus ALEX. MONRO junior, se tumorem hydropticum in altero extremorum inferiorum, ex alterius glandium inguinalium tumore exortum observasse memorat; idemque phenomenon in superioribus extremis ab axillarium glandium tumore animadvertisse tradit. Celebris etiam Hunterius tumoris inguinalis historiam refert; quo rupto, magna tenuis aquosi fluidi vis effusa est, & ingenti copia per dies aliquot effundi pergebat, sensim autem minuebatur & subito tandem desit; pro ratione vero vulneris inguinalis sanati tumor hydropticus in crure vicino exoriebatur. (d)

Absorptio imminuta ab absorbentium etiam paralyfi evenire potest.

Absorbentia autem irritabili aut musculari contractione imbui,

(c) Dissert. Inaugur. in Celeberrimi HALLERI collect. disput. Vol. V.

(d) Medical Commentaries P. I. pag. 58.

bui, a variis phenomenis apparet; eo nempe quod post mortem sese evacuent. &c. &c.

Si igitur contractio illa aut vis muscularis ab iisdem causis minuatur, quæ in aliis corporis partibus paralyfin inducunt; consentaneum est absorbentium depletionem similiter tardari, & exinde fluidorum absorptionem lentius procedere. Atque huic origini, aliquatenus, hydrops paralyfin & extremorum atoniam comitantes, attribui videntur.

His itaque hæcenus, de hydropum causis universum præmissis; ad ascitem, dissertationis hujus præcipium argumentum, sigillatim considerandum progredimur.

§. II. DIAGNOSIS.

DEFINITIO.

„Ascites est accumulatio, præter naturam, fluidorum effusa, foram in abdominis cavum, i. e. inter peritoneum & viscera abdominalia.

Difficulus ascites a quibusdam aliis hydropis speciebus, quæ ad eosdem fere locos situs suos habent, distinguitur; ut plurimum vero per sequentia indicia se satis manifestare videtur. Quippe a tumore abdominis gravi, non circumscripto & ab inferiore abdominis parte incipiente, fluctuatione contentæ aquæ, delapsu humoris & inde tumoris versus latus in quod æger decumbit, ubi saltem totum abdominis cavum mundum accurate repletum fuerit, &

mo.